

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 105:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. H. Bergema, Karoëni; Dr. F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr. E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr. A. Bouman, Potterdam; Ir. B. de Brugghe, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. v. Dijk, Groningen; Dr. J. G. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Wijdrecht; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herken, Ermelo; Dr. B. Holwerda, Amersfoort; A. Jansz, Biggkerke; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. J. Kapteyn, IJmuiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, A'dam; Dr. J. L. Koole, Vreeland; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr. J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr. S. O. Los, 's-Hage; Mevr. C. E. Th. Luijcknaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Memma, Groningen; Dr. H. Mulder, Deventer; Dr. S. J. Popma, A'foort; Dr. A. Ringvalda, Ermelo; P. J. Risseeuw, 's-Hage; C. Rijnsdorp, R'dam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanswerd; Dr. J. Smidde, 's-Gravenhage; Dr. H. Smilde, Groningen; Dr. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr. N. Streefkerk, Wollega; D. Stroop, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr. C. Veenhof, Haarlem; Drs. M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Mellekerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. H. J. Westerink, Leiden; Dr. D. K. Wielenga, Capelle a. d. IJssel; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr. S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

INHOUD: Hoofdart: Getuigen in den Bijbel, III. — Uit de Schrift: Levensverwachting in den nood der tijden, Titus 2:13. — Kerkelijk leven: De scheuring in Amerika, XV. „Napleiten"? Misverstand. De Kleine Catechismus van Zach. Ursinus, XXI. — Even parkeren: Een dispuut over de Genade. — Literatuur en kunst: Nicolaas Beets en de Camera Obscura. — Geestelijke adviezen: Velerlei misvatting. — Het boek van de week: „De verborgenheden van het koninkrijk der hemelen". — Stemmen uit onze kerken. — Persbericht. — Boekbespreking. — Kerkenieuws. — Bijlage: Heideff. Catechismus, blz. 273—280.

HOOFDARTIKEL

Getuigen in den Bijbel.

III.

De typische verbinding „getuigen van Jezus Christus". — Het spraakgebruik van Lukas. — Getuigen van feiten. — Getuigen in een geding. — Getuige als mandataris. — Getuigen der opstanding. — Het spraakgebruik van Paulus.

De vraag naar de betekenis van getuigen in den Bijbel is eigenlijk een vraag naar den zin der typische verbinding „getuigen van Jezus Christus". Wat we totnogtoe schreven, maakt de baan vrij voor een bespreking dezer verbinding.

We moeten daarbij onderscheiden tusschen het spraakgebruik van Lukas, met dat van Paulus, enerzijds en dat van Johannes anderzijds. Geen wonder dat hier onderscheid in spreekwijze is. Lukas is hellenist en Johannes Gallileër. Lukas schrijft over de eerste dagen der kerk en Johannes over haar laatste. De plaats in de eerste geschiedenis der Christenheid van deze beide mannen is verschillend en ook hun tijd.

We beginnen met Lukas, bij wien we telkens lezen van de apostelen als getuigen.

Zij danken deze betiteling aan Jezus, Lk. 24:48, Hd. 1:8. De Heere stelde de elf discipelen, die na 't verraad van Judas van 't oorspronkelijk Twaalfstal door den Opgestane weer vergaderd waren, als getuigen aan. In Lk. 24 kunt ge verhalen: Gij zijt getuigen daarvan; en ook: Ge zult getuigen daarvan zijn. Maar Hd. 1 is de authentieke commentaar op Lk. 24. Daar zegt Jezus: Gij zult kracht ontvangen, wanneer de Heilige Geest op u komt, en gij zult mijn getuigen zijn in Jeruzalem en in geheel Judea en Samaria en tot aan het einde der aarde. Het woord is een opdracht; het omschrijft de taak der apostelen in de toekomst. Het zegt ook, dat zij door Jezus zijn aangesteld en dat zij Hem toebehooren; Hij noemt hen Zijn getuigen.

Dit spraakgebruik, dat de apostelen getuigen noemt, is zoo belangwekkend, dat we het moeten analyseeren. Er zijn dan drie motieven te onderscheiden.

Het ooggetuige-motief heeft jure suo den voorrang. Voor Joodsch besef heeft geen andere dan de oog- en oorgetuige recht van spreken. Christus' werk wordt herhaaldelijk in de evangeliën getypeerd als leeren en doen, als wat te hooren en te zien viel dus. Als Lukas Theofilus een inzicht in zijn bronnen geven zal, vertelt hij, dat hij kon teruggaan op menschen, die van het begin af het Woord met eigen oogen zagen en dienden, Lk. 1:2. In de geschiedenis van den Opgestane wordt het ooggetuigen-motief met nadruk naar voren gebracht: telkens worden de namen genoemd van hen, wien Jezus verscheen, vijftien maal heet het, dat Christus na de opstanding door de zijnen gezien is; aan Paulus is overgeleverd, dat de Heere

versehenen is, I Kor. 15. Voor den man, die in het Twaalfstal de plaats van Judas moet innemen, geldt de voorwaarde, dat hij in het gezelschap der discipelen moet geweest zijn al den tijd, dat de Heere Jezus in hun midden verkeerde, te beginnen bij den doop van Johannes tot op den dag van Zijn hemelvaart, Hd. 1:21. Petrus dient zichzelf en zijn mede-discipelen aan bij Cornelius met de verklaring, dat zij getuigen waren van wat Christus had gedaan, bepaaldelijk getuigen van Zijn opstanding, want zij hadden met den Opgestane gegeten en gedronken, Hd. 10:39, 41. „Gij zult mijn getuigen zijn", zegt Jezus dus tot mannen, die recht van spreken hebben omdat zij de feiten als oog- en oorgetuigen kennen. Jezus Christus is historische realiteit. Het getuigen van Hem is getuigen van feiten.

Maar — en dat is het tweede motief in den zin van getuige — het is getuigen in een geding. De getuige heeft beslissende betekenis in het pro en contra van een juridisch proces. Welnu, Lukas heeft te verhalen, dat er een rechtsstrijd gevoerd wordt tusschen God en Zijn volk over den Christus. Meestal voor het forum van het sanhedrin. De getuigen van Jezus moeten Zijn partij kiezen. Meermaals heeft Jezus de apostelen voorzegd, dat zij bij het volbrengen als prodikers zouden komen te staan in het groote rechtsgeding, dat gaande is tusschen God en het ongelooft. Wanneer Joodsche en heidensche overheden hen als beklaagden dagen, moeten zij den Heere belijden, Mt. 10:32. Zij zullen het onbevreesd mogen doen, want in dat uur wordt hun gegeven, hoe of wat zij spreken zullen. De Heilige Geest zal in hen spreken. Precies zoo geeft Jezus bij de aanstelling tot getuigen de belofte van den H. Geest, Hd. 1:8.

Voor de kennis van het tweede, het forensische motief, is van belang de wijze, waarop de discipelen als getuigen zijn opgetreden, n.l. als getuigen der opstanding. In het groote rechtsgeding, dat wij aanduiden, was vooral het getuigenis der opstanding als argument krachtig. De prediking van Petrus in de eerste capita van Hd. en zijn verantwoording voor het sanhedrin typeert de kwesties, die men aanvankelijk in Jeruzalem aan de orde stelde. De opstanding, zoo zegt Paulus, I Kor. 15:14, geeft aan het apostolisch kerygma „zijn inhoud". Tot de stof van dit kerygma behoort voor Paulus en ook voor de bronnen van zijn traditie behalve de opstanding in elk geval ook het lijden en sterven en de begraving. Toch ware de prediking — zoowel die van Paulus als die in Jeruzalem — inhoudloos, zoo ze niet van de opstanding kon spreken. Alleen door de opstanding krijgen het lijden en sterven van Christus betekenis. De opstanding is Zijn publieke rechtvaardiging en overwinning. En zoo zien we de apostelen optreden als getuigen der opstanding. De man, die in Judas' plaats zal worden gesteld, wil Petrus aangewezen hebben juist als getuige der opstanding, Hd. 1:22. Petrus heeft dadelijk het programma van de apostolische prediking in Jeruzalem zien vaststaan. Hij heeft de situatie doorzien en geweten, waarover het conflict zou loopen en waarop de verdediging van het evangelie van Jezus zich moest toespitsen. Hij had het oog op de twee leidende bewegingen in het Palestijnsche Jodendom van zijn tijd. De Farizeën geloofden niet in een opstanding van een gekruisigde, een gevloekte. De Sadduceën achtten elke beweging, die met een opstanding rekening hield, een ergernis. Slechts het geloof in de realiteit van de opstanding van Christus kon zich ontworstelen aan de heerschende opvattingen in den Joodschen kring.

Het derde motief in den zin van getuige is dat van het mandaat. Er zijn, wanneer men, volgens Hd. 1, Matthias kiezen gaat, meer getuigen van de opstanding van die ééne broeder, dien men kiezen ging om met de andere apostelen getuige

Bidden om „verbruijzeling des harten vanwege de zonde".

Intuzschen moeten we toezien hoe we bidden. Er is ook een zondig bidden.

Ook en vooral in het vragen om een genade als de verbruijzeling des harten over onze zonden.

Zie, we kunnen daarbij om God zoeken af te schuiven wat in den grond rust op ons zelve. We kunnen daarbij van God voorlezen, wat naar recht een verandering is van Hem tegenover ons. Ik bedoel: we kunnen bidden om verbruijzeling des harten, zonder te beseffen, dat we daarmee van Gods genade vragen wat Zijn recht eigenlijk eischt van ons, en zonder te verstaan, hoe schrikkelijk het is, dat we aan onze zonden denken, en zelfs van onze zonden voor onzen God spreken kunnen, zonder dat ons hart over die gruwelijke zonden bezwijkt in schaamte en berouw. Zoo spreken we dan onzelve. Zoo ventelen we dan op onzen God af, wat als een looden last van schuld ons drukken moet.

De K. FERNHOUT,
„De Reformatie", 20 Augustus 1924.

der opstanding te zijn. Getuige der opstanding in den specifieke zin, dien het woord bij Lukas heeft, is men krachtens opdracht. De apostelen werden door den eigen wil van God bestemd tot getuigen der opstanding, zegt Hd. 10:41. Zoo doende vormen de getuigen een bepaald kring. Alleen zij, die de taak om te prediken ontvingen, alleen de apostelen, zijn getuigen. Het woord is exclusief.

Vandaar, dat Paulus getuige heet, ook van wat hij gehoord en gezien heeft, in denzelfden zin als de Twaalf dien naam dragen, omdat Jezus hem verscheenen is, en hem uitdrukkelijk de opdracht om te prediken gaf, Hd. 22:14 vlg., 26:16. En dan blijkt ook weer, dat het de heerlijkheid van den opgestanen Christus is, die bij zijn getuigen naar voren moet komen. Paulus is getuige van Christus in den zelfden zin als de Twaalf. Dat komt niet daarvandaan, dat Paulus over een gelijksoortige kennis en ervaring van Jezus' woorden en werken beschikte als zij; maar dat is een gevolg van de omstandigheid, dat God reeds zeer spoedig de geschiedenis van het geloof en van de prediking zoo heeft geleid, dat „getuige van Jezus" practisch hetzelfde werd als „getuige van de opstanding van Jezus".

We staan hier voor een enger worden der betekenissen van het woord. Onder invloed der gebeurtenissen in de oudste kerk is een zekere beperking in het gebruik er van gekomen. In Hd. 13:31 is getuige, zonder dat het er opzettelijk bij vermeld wordt, toch getuige der opstanding. Een duidelijk spoor van die betekenis-verenging geeft ook de benaming, die Stefanus draagt, Hd. 22:20, als Jezus daar spreekt over Stefanus, Mijn getuige. Was dat een vaste benaming: Stefanus, de getuige? Zooals men later van Johannes den Dooper sprak? Hoe dit zij, dat Stefanus getuige wordt genoemd, heeft wel zijn grond in het verhaal, Hd. 7:55 vlg., dat hij na zijn verhandeling voor het sanhedrin de hemelen geopend zag en Gods heerlijkheid en Jezus, staande aan Gods rechterhand; en ook sprak van wat hij zag.

Er is weliswaar een zeer oude opvatting, dat Hd. 22:20 van Stefanus als bloedgetuige spreekt. Hier en daar staat in de handschriften „eerste getuige", m.a.w. „eerste martelaar". Maar men mag in Hd. 22:20 geen andere betekenis aan het woord geven dan het in het zelfde hfdst. in vs 15 heeft. Bovendien wijst het verband uit, dat Stefanus als getuige in gelijken zin als Paulus wordt bedoeld.

Paulus heeft het zelfde spraakgebruik als Lukas in ons geval. Niet alleen wijst hij er in zijn brieven meer dan eens op, dat hij den verzezen Christus heeft gezien en brengt hij de verschijning van Jezus aan hem in verband met zijn apostelschap, maar hij kwalificeert om die reden ook zichzelf en anderen als getuigen.

Immers, hij schrijft aan de Korinthiërs: ... in dien Christus niet is opgewekt... dan blijken wij ook valse getuigen van God te zijn, I Kor. 15:14 vlg.; en hij licht het „valse getuigen” aldus toe: want dan hebben wij tegen God in getuigd, dat Hij den Christus opgewekt heeft, dien Hij toch niet heeft opgewekt, als er geen dooden opgewekt worden. Paulus en de andere apostelen waren, blijkens deze woorden, met de boodschap van de opstanding als getuigen opgetreden. Deze voorstelling beheerscht het vers geheel. Wanneer de dwalenden in Korinthe gelijk hadden met hun gedachte, dat er geen opstanding der dooden is, dan heeft dat verschillende consequenties, o.a. deze, dat dan Christus niet is opgewekt, wat weer tengevolge zou hebben een optreden van de apostelen, de door God aangestelde getuigen, met een boodschap, die in strijd was met wat God werkelijk gedaan heeft. Dan zouden ze blijken valse getuigen te zijn. Maar als getuigen zijn ze in ieder geval aangesteld en opgetreden.

Als bij Lukas' spraakgebruik treft ons hier het motief van den oog- en oorgetuige, dat van de forensische situatie — valse getuige is een forensische kwalificatie — en het domineeren van de opstanding als speciale voorwerp van het getuigen.

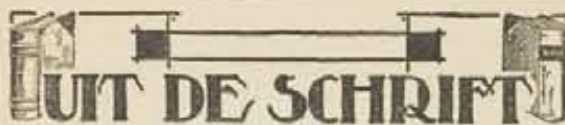
Het „Gij zult mijn getuigen zijn”, exclusief door den Heere tot hen gesproken, die Hij als apostelen van Jezus Christus aanstelde, is nu duidelijk. Getuigen van Jezus is het spreken van feiten in een geding, op Zijn roeping.

Menschen, in hun waan, dagen God en Zijn Zoon uit en zellen zich over Hen als forum.

De apostelen zijn als getuigen gesteld om van de feiten te spreken en aldus het onrecht van de ongeloofsbouding aan te toonen. Elk forum, dat Jezus' werk veroordeelt en dan meent recht te doen, moet de feiten-verhalende getuigen tegenover zich vinden. Ieder mensch, die zich van Jezus' aanspraken wil afmaken, in zijn ongeloof, vindt de feitenmededeeling der getuigen tegenover zich, opdat hij gelooven zou, en Jezus' werk recht doen op grond van een wettig getuigenis. Het getuigenis dringt op een beslissing aan. Recht doen is het laten gelden der feiten. De getuigen van Jezus Christus dienen Hem door hun prediking zoo op te zellen, dat zij de hoorders tot een uitspraak dwingt. Wie zich met Jezus bemoeit, moet zich door de feiten, die in het getuigenis aan het licht komen, laten bewegen tot de belijdenis van Zijn naam. Dit is het typische in het spreken van Lukas en Paulus over getuigen van Jezus Christus.

W.

R. S.

Levensverwachting in den nood der tijden.

... verwachtinge de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van den grooten God en onzen Zaligmaker Jezus Christus... Titus 2:13.

Verwachtinge...

Ook in deze tijden, tijden van afbraak en vernieling van idealen, blijft het hart der menschen geboeid in verwachting.

De humanistische wereld, verstomd over het zoo spoedig weer uitbreken van een wereldkrijg, verwacht al weer een nieuwe periode, een periode van opbouw en vrede, verbroedering en begripen — eens zal de heilstaat toch wel komen?

En wat moeten Gods kinderen verwachten?

Wat is het uitzicht van ons geloof, te midden van het schema dezer wereld, dat vergaat — te midden van de teekenen der tijden, welke er onmiskenbaar op wijzen, dat zich al meer een antichristelijke ring bezig is te sluiten, binnen welke de Kerk als gekraakt zal worden?

Hoor, wat Paulus er van jubelt:

„verwachtinge de zalige hoop en verschijning der heerlijkheid van den grooten God en onzen Zaligmaker Jezus Christus...”

Ja, dat moet al sterker onze levensverwachting wezen, temidden van de beroering en verschrikking onzer dagen.

Gelijk Art. 37 onzer Belijdenis het zegt:

„En daarom verwachten wij dien grooten dag met een groot verlangen om ten volle te genieten de beloften Gods, in Jezus Christus, onzen Heere.”

Ja, wij zingen dien versregel graag: „Hij komt, Hij komt, om d'aard te richten” — maar staat in de praktijk dat laatste heilsfeit in Christus' Middelaarswerk voor ons gevoel niet heel erg ver van ons af?

Terwijl Paulus ons leert, dat het eigenlijk vlak bij ons moest staan — dat wij dag aan dag moesten leven in het bewustzijn: de tijd is nabij... de Rechter staat voor de deur! — méér nog: dat wij „in deze tegenwoordige wereld” (vs 12) moesten kennen den schreeuw van het heimwee der Bruid

naar de uiteindelijke vereeniging met haar Bruidgom, Dien ze liefheeft!

Hoe komt het toch, dat wij zoo weinig in die toekomstverwachting leven?

Daar zijn tal van redenen voor — maar zou één er van niet deze zijn, dat wij het als Kerk nog zoo rustig, nog zoo veilig hebben? Het is wel opmerkelijk, dat in de jaren, gedurende welke onze belijdenisgeschriften ontstonden en inburgerden, die levensverwachting veel sterker de harten der geloovigen beheerschte.

Toen de vervolging woedde, en het bloed der martelaren vloeide, — toen smachtte de verdrukte en gejaagde Kerk naar vertroosting, en vond die in de verwachting der zalige hoop en verschijning van haar Heiland.

Ze wist het: Dezelfde, Die aan het kruishout hing, als de onwaardigste onder de menschen, komt terug, in heerlijkheid.

En Zijn heerlijkheid is de heerlijkheid van Zijn gemeente.

Zijn rechtvaardiging de rechtvaardiging der Zijnen.

Op die heerlijkheid hoopt Zijn volk. Want de Drieëenige God zal dan gerechtvaardigd worden, voor 'loor aller menschen.

En aller oog zal Jezus Christus als DEN Rechtvaardige zien en erkennen, ook dat dergenen, die Hem doorstoken hebben.

En in die verheerlijking zal de Bruidskerk deelen — alle geloovigen! Er zal er niet één worden vergeten: ieder der Hem-van-den-Vader-gegevenen zal Hij overzetten uit het lijden in Zijn glorie —

of 'nu betreft den moordenaar, die naast Hem hing, dan wel den bestudeerden Paulus, van kerkvervolger tot kerkbouwer gemaakt — den ontuchtige, uit de handen zijner zonde gered, dan wel den prins-van-den-bloede, die lijf en goed al te samen offeren wilde voor de zaak Gods — de niet-in-telzjnde-Chinees, die met duizenden stamgenooten zijn leven verzwogt voor een sober bestaantje, dan wel de geëerde dienaar der Kroon, wiens regeerbeleid miljoenen ten zegen is.

Zoo verwacht de Kerk Hem, in allen nood der tijden.

Gelijk Art. 37 het zegt:

„dat de Zoon van God hun naam belijden zal voor God Zijn Vader, en Zijn uitverkoren engelen; dat hun zaak, die nu tegenwoordig door vele Rechters en Overheden als kettersch en goddeloos verdoemd wordt, zal bekend worden de zaak van den Zoon van God te zijn. En tot een genadige vergelding zal hen de Heere zulk een heerlijkheid doen bezitten, als het hart van een mensch nimmermeer zou kunnen bedenken. EN DAAROM verwachten wij dien grooten dag met een groot verlangen...”

..

Ja, wat verwachten wij? gij en ik? Welk een troost, dat de Geest en de Bruid bidden: „Kom”... Want nu de Bruid tekort schiet, bidt de Geest in volmaaktheid. En Hij komt onze zwakheden te hulp. Kom, Heere Jezus, ja, kom, haastiglijk. J. SMELIK.

De scheuring in Amerika. (XV.)

(Intermezzo: antwoord aan ds D. Zwier, II.)

In het voorgaande artikel lieten we uitkomen, dat het „eerste punt” van de synode van Kalamazoo, gelezen onder de vóóronderstelling, dat het begrip der „gunstige GEZINDHEID Gods jegens de menscheid in het algemeen” er essentieel toe behoort, ons onaannemelijk is. We wezen aan, dat het logisch geen eenheid is, en als uitwerking van een verzwegen syllogisme niet te handhaven is. En we besloten verleden week met de opmerking, dat dit reeds aanstonds heel wat te zeggen heeft voor het Schriftonderzoek. Als ons „Schriftonderzoek” tot resultaten leidt, die logisch niet te houden zijn, dan kunnen we er zeker van zijn, dat ons onderzoek niet juist geweest is. We kunnen een uitlegkundige fout gemaakt hebben. We kunnen ook de hermeneutische regelen hebben geschonden, en dus verzuimd hebben, „Schrift met Schrift te vergelijken”, en alsdan willekeurig te werk zijn gegaan, d.w.z. alleen die Schriftplaatsen bijeengegaard hebben, die ons een goed draagvlak leken voor beschouwingen, die we toch al van plan waren te verdedigen, vóórdat we de Schrift „onderzoekend” naderden.

Thans, in ons tweede artikel, zullen we iets nader hebben in te gaan op het geleverde Schriftbewijs zelf. We herinneren er aan, dat de synode van Kalamazoo in haar eigen uitspraak wel geen Schriftmateriaal heeft opgenomen, doch wel daarnaar uitdrukkelijk verwezen heeft. Op de bekende uitspraak liet ze o.m. volgen: „dit blijkt uit de aangehaalde Schriftuurplaatsen”. Dat moet wel slaan op de Schriftplaatsen, waarbij de rapporterende commissie den vinger had gelegd, en die de synode nu heeft overgenomen, als, tenminste globaal genomen, genoegzaam bewijs voor de bewering, dat God een gunstige gezindheid koestert jegens de menscheid in het algemeen. Onnoodig te verzekeren, dat we en hier en in het vervolg nu steeds onderstellen, dat die gunstige gezindheid inderdaad behoort tot de synodale uitspraak.

Welke plaatsen zijn vermeld? En wat bewijzen ze? De eerste is Ps. 145:9. Noordzij vertaalt: Goed is de Heere jegens allen en zijn erbarmen strekt zich uit over al zijn werken.

De uitlegging van den vertaler komt hierop neer: „Aanknoopend aan Exod. 34:6 laat hij (de dichter) nu den rijkdom zien der zelfopenbaring des Heeren, zooals die in Israëls geschiedenis naar voren treedt: zijn genade en erbarmen, zijn lankmoedigheid en groote goedertierenheid, waardoor Hij altijd weer de zonde vergeeft, de schuld uitdelgt (vs. 8)... Maar, zoo haast de dichter zich nu er aan toe te voegen, „die goedheid des Heeren beperkt zich in haar openbaringswerkzaamheid niet tot Israël. Haar werkingskring omvat zijn gansche schepping en al zijne werken ervaren den rijkdom van zijn dagelijksch erbarmen (vs. 9). Daarom mogen ze Israël niet alleen laten staan bij het bezingen van deze wonderde deugden des Heeren, maar moeten ze mede instemmen met de lofprijzing van zijne gunstgenooten...”

Ongetwijfeld ligt in deze uitspraak de erkenning, dat de God van Israël, Jahwe, die eeuwig leeft, en die in tegenstelling met de afgoden werkelijk bestaat, zijn schepselen in stand houdt, met welgevallen zijn eigen werk aanschouwt, en ondanks de kromme sprongen, die in deze wereld gemaakt worden, toch aan het menscheijk leven zijn ontwikkeling geeft. Een ontwikkeling, die zich aansluit bij wat er is, en door God onderhouden (geconserveerd) is; die dus ook zelf weer de in de schepping van Godwege gelegde mogelijkheden tot ontwikkeling brengt, en aan den dag laat komen, en zoo aan de menscheijke existentie het vreugdegevoel schenkt van er te zijn, en te worden versterkt.

Maar dat is nog geen wetenschappelijke uitspraak over Gods gunstige gezindheid jegens de menscheid in het algemeen. In de gezindheid komen Gods gedachten, die ik in zijn werken nimmer adequaat uitgedrukt vind, tot haar eenheid terug; daarin ontmoet de éne de andere. In de gezindheid als ondeelbare eenheid komt naar voren toe niet alleen Gods welbehagen in het kreaatuurlijke leven als kreaatuurlijk, en voorzoover kreaatuurlijk gebleven, aan den éenen kant, maar óók zijn beoordeeling van wat de menschen als trouwe dan wel ontrouwe ambtsdragers hebben gedaan in en met die kreaatuurlijkheid.

Welnu, is het, juist voor wat die gezindheid betreft, niet betekenisvol, dat Noordzij in vs. 9 een aanknooping aan en uitbreiding van den inhoud van vs. 8 ziet, en dat hij bij vs. 8 aanteekeent, dat de dichter zich aansluit bij Exod. 34:6? Straks zullen we zien, dat de synode ook op Lucas 6:35, 36 zich beroept. Welnu, De Zwaan in zijn uitleg van Lucas 6:36 verwijst óók naar Ex. 34:6. Daar lezen we (vertaling dr Gispens):

„En de HEERE ging aan zijn (Mozes') aangezicht voorbij en de HEERE riep: 'HEERRE, God, barmhartig en genadig, lankmoedig en groot van goedertierenheid en trouw, goedertierenheid bewarende aan duizenden, schuld en misdad en zonde vergevende, maar Hij laat zeker niet ongestraft, bezoekende de schuld der vaders aan de kinderen en aan de kinderen der kinderen, aan de klein- en aan de achterkleinkinderen.’”

In deze verzen is het opmerkelijke, dat niet een menschenkind over God, doch dat de Heere zelf over zichzelf spreekt. Hier wordt dan ook de gezindheid Gods openbaar: het blijkt niet „in abstracto” over een menscheid „in het algemeen”, of zelfs over een verbondsgemeente „in het algemeen”, „een zekere” gezindheid te zijn, doch de zelfaankondiging des Heeren verbindt de goedertierenheid aan de rechtvaardigheid, en het loon aan de straf, en de zelftrouw in het uitkeeren van beloften zegen aan de zelftrouw in het uitkeeren van de gedreigde straf. Prof. Böhl moge de neiging verraden, uit deze plaats af te leiden, dat Gods genade en lankmoedigheid „het wint van Gods strafende gerechtigheid”, maar in den tekst staat daarvan niets.

Conclusie: in Ps. 145:9 ligt geen bewijs voor punt 1 als hierboven afgegrensd.

De tweede geciteerde plaats is: Matth. 5:44, 45. Vertaling Van Leeuwen:

„Maar ik zeg u: hebt uwe vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij u kinderen moogt betoonen (betoonen, zoo ook H. N. Ridderbos, Bergr., 135) van uwen Vader, die in de hemelen is; want Hij laat zijne zon opgaan over boezen en goeden en laat het rogenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.”

Nu wordt volgens H. N. Ridderbos (a.w. 264) in deze plaats door den Heiland aan de bekeerden (Ridderbos, 134/5) de eisch van zelfverloochening gesteld. Daarin moeten zij dus hun eerste begeerten en opkomende gedachten verdringen, zichzelf verloochenen, hun eerste gezindheid ten aanzien van de konkrete vijanden, gelijk ze op het oogenblik zijn en optreden, derhalve niet in rekening doen komen, maar haar verhinderen voort te varen tot de haar goeddunkende praxis. Hun gezindheid van afkeuring en toorn over de vijanden mogen ze niet aan den dag doen treden in met haar overeenkomstige daden van straf, of wraak.

In dezen eisch wordt dus de gezindheid van den discipel, zoover ze den tegenstander in diens momenteele qualiteiten en handelingen betreft, juist niet openbaar in de uiterlijk waarneembare daad, die hij doet ten aanzien van zijn vijand. Zijn gezindheid jegens den

HEERE
hij or
den k
Als w
van
geen
gehoo
heersa
des H
cipel
mee
maarz
den
vijand
in d
moet
zeker
stelt
drijv
4:30)
den o
Indi
van d
verlan
moet
moet
een be
en goe
Geen
gelijke
vooral
koren
heelen
Wel, f
van r
delijke
openbr
land
verloos
schade
kregen
ten an
hij zel
mijn
de con
deel n
van m
mijn g
uitshu
of jeg
het al
Conc
punt 1
De
„G
doen
loon
want
Woe
Hier
is jage
wordt
God, i
dal de
„is du
van G
beteeki
den zi
dan ne
deelen,
wordt,
den ge
niet z
„christ
11:30)
1 Cor
eigenl
van vi
noemd,
verloez
gaf te
Hier
van ve
Aan
Door
loften
hen ge
hadden
als be
bloote
aan v
heid
weg, a
oureke
Hoe
„Nap
In „I
Grijda
langs
van Sn
is de r
De ry
zonderi
wat pr
Sneek
gezet